

Standardní Eurobarometr 78

**VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ V ZEMÍCH EVROPSKÉ UNIE
Podzim 2012**

NÁRODNÍ ZPRÁVA

ČESKÁ REPUBLIKA

Tento výzkum byl zadán a koordinován Generálním ředitelstvím Evropské komise pro komunikaci.

Tato zpráva byla zpracována pro Zastoupení Evropské komise v České republice.

Dokument nereprezentuje stanoviska Evropské komise.
Názory a interpretace v něm obsažené reprezentují výhradně pohled autora.

Standardní Eurobarometr 78 / Podzim 2012 – TNS Opinion & Social

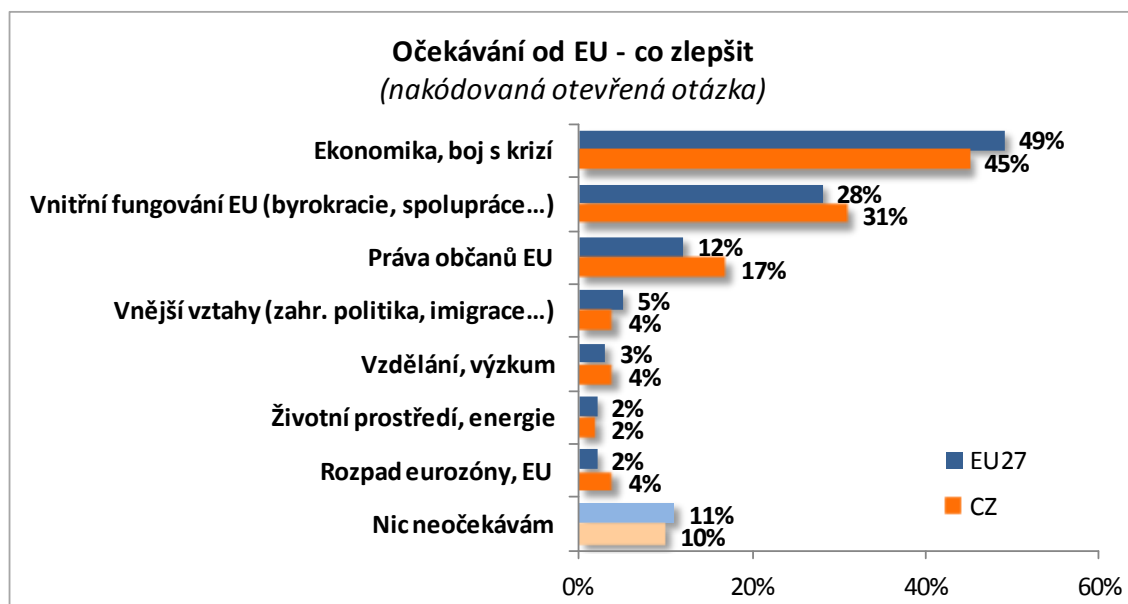
Obsah

1. FUNGOVÁNÍ EVROPSKÉ UNIE.....	2
Očekávání od EU	2
Pozitiva EU	3
Přínos politik prosazovaných EU	4
2. CÍTÍME SE BÝT EVROPANY?	5
Deklarovaná míra Evropanství	5
Odvozená míra Evropanství	6
3. PRÁVA OBYVATEL EU.....	8
Jsme informováni o svých právech?	8
O jaká práva máme zájem?	9
4. INFORMACE O EVROPSKÉ UNII	10

1. Fungování Evropské unie

Očekávání od EU

V poslední vlně šetření Eurobarometr, které proběhlo na podzim roku 2012, byla kromě jiných témat detailně zkoumána představa veřejnosti ohledně fungování Evropy. V rámci projektu EB 78 jsme zkoumali, jaká očekávání od EU lidé mají a jaká pozitivita členství v Evropské unii jejím obyvatelům přináší.

Od Evropské unie očekávají její občané především vyřešení ekonomických problémů a boj s krizí. V České republice to uvedlo 45 % osob a v rámci celé EU 49 %. Finanční a ekonomická krize, kterou se (alespoň podle médií) stále nedaří Evropě překonat, trápí stále přibližně polovinu obyvatel všech evropských zemí.

Zajímavý je ale na České republice fakt, že vyřešení ekonomické krize častěji jmenovali lidé v produktivním věku s vyšším socioekonomickým postavením – tedy lidé s vyšším vzděláním a příjmy. Tito lidé si na ekonomické poměry obvykle stěžují méně. Jsou lépe finančně zajištěni než např. důchodci a ekonomický aspekt jejich života není tak dominantní jako u sociálně slabších vrstev populace. Nicméně směrem k EU mají tito lidé silnější očekávání. Mají za to, že problémy spojené s ekonomikou a krizí by měla řešit Evropská unie. Uvědomují si, že v současném globalizovaném světě je řešení celosvětové krize spíše otázkou velkých celků než národních vlád.

Na druhém místě se mezi Čechy i ostatními Evropany obecně umístilo **vnitřní fungování evropské sedmadvacítky**. Jedná se o omezování byrokracie a korupčního prostředí v rámci evropské legislativy, zlepšení komunikace a spolupráce mezi jednotlivými členskými zeměmi a také řešení bezpečnosti uvnitř Unie. V ČR tento aspekt jmenovalo 31 % osob, což je mírně více než evropský průměr.

Celkem 17 % obyvatel ČR od EU očekává zlepšení práv občanů Unie. Jedná se o svobodu cestování i podnikání, dodržování lidských práv nebo respekt k názorům obyvatel jednotlivých zemí EU 27.

Ostatní aspekty fungování EU byly jmenovány již jen velmi malou částí veřejnosti jednotlivých zemí. **Desetina (10 %) Čechů od Evropské unie neočekává nic – jsou to z větší části lidé, kteří myšlenkám EU obecně nedůvěřují.**

Pozitiva EU

Kromě toho, co lidé od EU očekávají, bylo také zjišťováno, jaké největší přínosy EU má a jaká pozitiva členství obyvatelům přináší.

Ze šetření Eurobarometr 78 bohužel vyplývá, že to, co lidé od EU očekávají, není současně Evropskou unií nabízeno. Jak bylo uvedeno výše, obyvatelé všech zemí evropské sedmadvacítky očekávají od EU především vyřešení ekonomické krize a zlepšení ekonomiky obecně. Ekonomickou sílu Evropské unie ale jmenuje na prvním místě pouze 6 % jejích obyvatel.

Mezi největší pozitiva EU patří v dnešní době poněkud samozřejmý fakt, že **členské státy spolu nevedou žádný konflikt**. Myslí si to 30 % obyvatel EU 27. Na druhém místě je **volný pohyb osob, zboží a služeb** v rámci Evropské unie (27 % osob v EU 27). S velkým odstupem je pak **společná měna euro**, kterou již ale jmenuje jen 8 % obyvatel zemí evropské sedmadvacítky. Ostatní pozitiva jmenuje na prvním místě jen velmi málo osob.

Češi se od průměru EU téměř neodlišují. Jediným rozdílem oproti průměru EU 27 je, že stejně jako obyvatelé 12 nových členských zemí (NČZ 12) si více všímají volného pohybu osob, zboží a služeb (40 % osob) a až pak následuje mír v rámci EU (33 %).

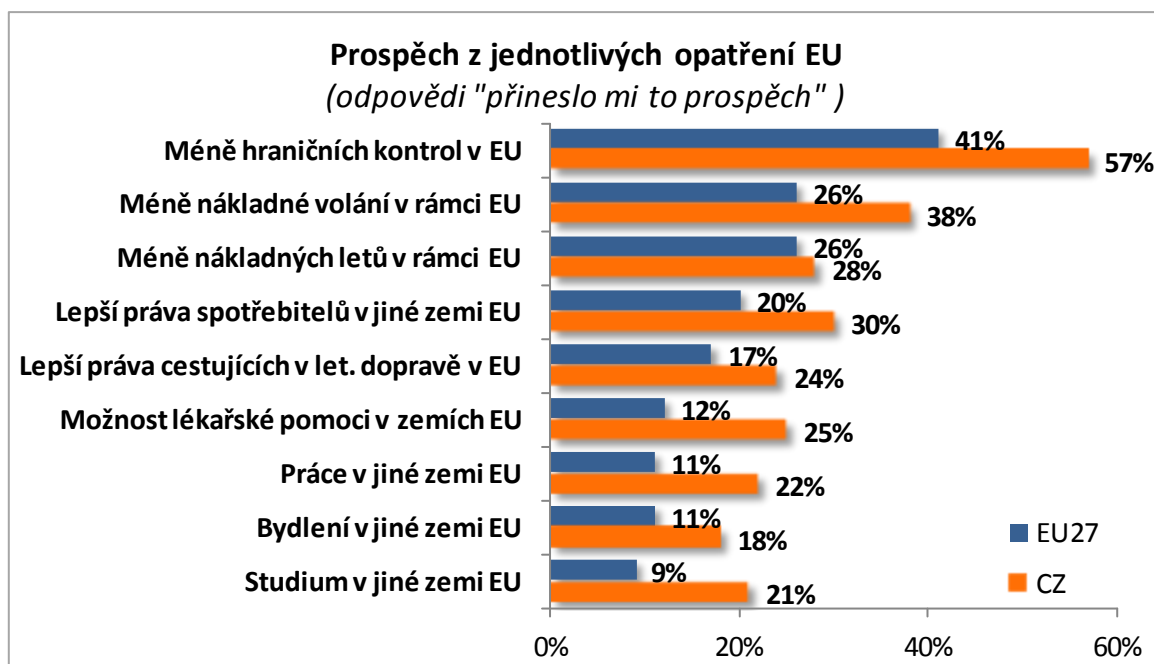
Obecně lze říct, že obyvatelé skupiny zemí NČZ 12 jmenují více pozitiv než obyvatelé zemí EU 15 a zdaleka největší rozdíl je právě u volného pohybu osob a zboží. Již z dřívějších šetření Eurobarometr vyplývá, že obyvatelé zemí staré Evropy mají z volného pohybu obyvatel a především imigrace daleko větší obavy než obyvatelé NČZ 12. Důvodem je především fakt, že země EU 15 jsou častěji cílem imigrantů z rozvojových zemí, ale i z ostatních států Evropy. Jinak jsou ale rozdíly ve vnímání pozitiv EU mezi jednotlivými zeměmi velmi malé.

Evropská unie je v nelehké situaci. Na jedné straně po ní lidé chtějí, aby jim zajistila ekonomickou stabilitu a řešení krize, na druhé straně relativně velká část populace odmítá její roli koordinátora ekonomických aktivit (jak vyplývá z jiných šetření EB). **Lidé nepovažují EU za ekonomicky silný subjekt** (přesvědčeno je o tom pouze 6 % obyvatel zemí EU 27, resp. 4 % obyvatel ČR) a **nedůvěřují ani společné zemědělské politice** (2 % obyvatel EU 27 i ČR).

Euro jako hlavní pozitivum Unie jmenuje v současné době jen 8 % obyvatel EU 27 a v ČR dokonce pouhé 1 % obyvatel. V tomto ohledu jsme tradičně velmi skeptičtí – již před tzv. „krizí eurozóny“ zapříčiněnou dluhovými problémy Řecka (a v menší míře také Španělska, Itálie a jiných zemí) měli Češi ke společné měně značně odmítavý postoj. Trend se tedy nijak nezměnil. I v současné době registrujeme v ČR (a v zemích, kde euro ještě zavedeno nebylo) nižší míru důvěry ve společnou měnu.

Dlouhodobě se tedy nemění situace, kdy Češi vidí v EU především subjekt, který jednotlivé evropské země sjednocuje na bázi relativně jednoduchých pravidel, jako je např. volný pohyb obyvatel, zastřešení spravedlnosti nebo možnosti obohacení kultury. Od Unie by sice chtěli, aby zlepšila jejich ekonomické postavení, nebo aby se starala o ekonomický rozvoj, ale zároveň odmítají zásahy Bruselu do národních ekonomik. Vadí jim přílišná byrokracie, která EU svazuje pravidly a zároveň znamená nízkou míru transparentnosti rozhodovacích procesů.

Přínos politik prosazovaných EU

Potvrzení předchozího zjištění, tedy že jedním z největších pozitiv fungování EU je volný pohyb osob, přinesla i interpretace další otázky. Ptali jsme se, zda mají lidé z určitého opatření EU prospěch či nikoliv. Nejvíce osob v rámci celé EU 27 i v České republice považuje za přínosné, že se při cestování do zahraničí neprovádějí žádné hraniční kontroly nebo je jich méně. V průměru EU 27 to bylo 41 % osob, mezi Čechy je to dokonce nadpoloviční většina (57 %).

Pozitiva přineslo také opatření EU zaměřené na regulaci cen mobilních operátorů při využívání roamingu – uvedlo to 38 % Čechů. Lepší práva spotřebitelů při koupi produktů či služeb v jiné zemi EU hodnotí pozitivně 3 z 10 obyvatel ČR a přibližně čtvrtina z nich pak pozitivně hodnotí opatření vztahující se k cestování letadlem po Evropské unii. Jedná se o levnější lety po EU a také zlepšení práv pasažérů v letecké dopravě.

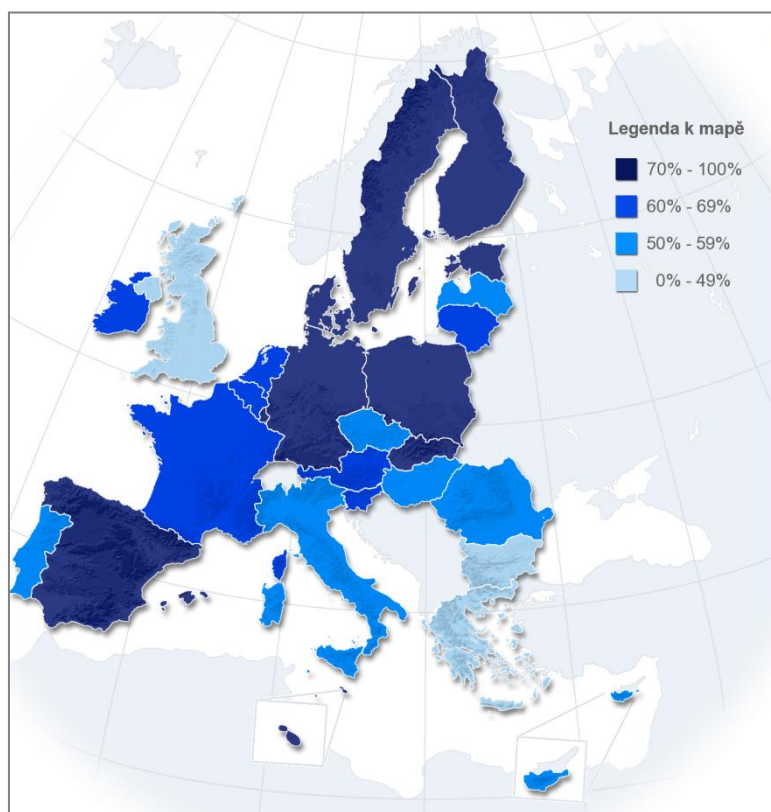
Nejméně prospěšné jsou pro Čechy možnosti pracovat, bydlet a studovat v jiné zemi EU. Důvodem nízké míry přínosnosti je zřejmě fakt, že Češi nemají o takové příležitosti zájem – nechtějí bydlet, pracovat ani studovat v jiné zemi Evropské unie.

Češi (a obvykle obyvatelé zemí NČZ 12) se ke jmenovaným opatřením zavedeným Evropskou unií staví optimističtěji. I když obecně jsou obyvatelé NČZ12 vůči fungování Unie skeptičtější, v těchto konkrétních opatřeních se zhlédli daleko častěji než obyvatelé EU 15. Důvodem je zřejmě fakt, že obyvatelé nových členských zemí nejsou na výhody, které EU přináší, ještě tolik zvyklí. Zatímco pro vyspělé země Evropy (EU 15) je většina opatření spíše samozřejmostí, pro země NČZ 12 se stále jedná o výhodu.

Při interpretaci je třeba mít na paměti, že vybraná opatření se týkají jen určité části populace, která je může využívat. Tedy např. většina opatření se týká těch, kteří cestují nebo alespoň mají možnost cestovat do jiných zemí EU. Automaticky tedy tyto politiky nemohou přinést užitek většině seniorů, osob, které do zemí EU necestují (nižší socioekonomický status, ženy na mateřské dovolené apod.). Jasně to dokazuje např. možnost studovat v jiné zemi EU. Zatímco ve studentské populaci hodnotí tuto možnost jako přínosnou 41 %, v obecné populaci to je poloviční podíl (21 %).

2. Cítíme se být Evropany?

Deklarovaná míra Evropanství

Přiložená mapa zobrazuje procentuální podíl populace jednotlivých členských zemí, která se sama považuje za občany Evropské unie.

V tomto ohledu se již Evropa nedělí na východní a západní, ale spíše na severní a jižní. Zatímco občané států severní Evropy se za Evropany považují (Finsko 78 %, Dánsko, Německo nebo Polsko 74 %) u obyvatel jižní Evropy je toto povědomí slabší (Řecko 46 % Bulharsko 47 %, Rumunsko 48 %).

Z tohoto konceptu vybočují jednak Velká Británie, která patří v tomto ohledu k největším odpůrcům (za Evropany se považuje jen 48 % Britů), jednak Španělsko (tam se naopak za Evropany považuje 73 % obyvatel).

Češi, jak již bylo řečeno, mají k EU spíše vlažný vztah. Projevuje se to i na jejich pocitu evropanství. Na otázku, zda se cítí být občany EU, odpovědělo kladně 54 % osob, což je mezi 27 evropskými zeměmi 21. místo. U našich sousedů na Slovensku je situace jiná – na stejnou otázku odpovědělo kladně 71 % osob.

Zdaleka nejčastěji se Evropany cítí být studenti, mezi kterými na tuto otázku kladně odpovědělo 73 %. Současně platí, že čím mladší je osoba, tím více se cítí být občanem Evropské unie. Naopak nejmenší přesvědčení o svém evropanství projevují staří lidé nad 75 let (30 %), s nízkým vzděláním (23 %) a obecně lidé s nejnižším socioekonomickým statusem. Tito lidé jednak fungování EU 27 příliš nerozumí, a navíc mají v sobě častěji zakořeněné silné národní cítění a s myšlenkou evropanství se příliš neztotožňují.

Zajímavé srovnání se nabízí při interpretaci další otázky. **V ní se šetření zaměřilo na reálné chování populace zemí EU 27 vzhledem k významu „být občanem EU“.** Ptali jsme se na to, zda osoba za poslední rok:

- navštívila jiný stát EU
- přečetla knihu, noviny nebo časopis v jiném než v mateřském jazyce
- společensky se stýkala s lidmi z jiných států EU
- sledovala v televizi programy v jazyce, který není jejím mateřským jazykem
- použila internet k nákupu produktu či služby z jiné země EU

Kombinací otázek vznikl jakýsi „index mezinárodní otevřenosti“, tedy v podstatě informace o tom, jaké mají lidé reálné zkušenosti s jinými evropskými zeměmi. Srovnání těchto indexů přineslo poněkud jiné výsledky než deklarovaná míra evropanství. Pro interpretaci jsme vytvořili pořadí států podle deklarovaného statusu občana EU („*Cítíte se být občanem EU*“) a porovnali ho s pořadím podle vypočítaného indexu mezinárodní otevřenosti („*Máte zkušenosti s činnostmi....*“).

Odvozená míra evropanství

V tomto směru většina obyvatel zemí EU 27 zaujímá přibližně stejné postoje. **Z 27 zkoumaných zemí jich celkem 13 mělo pořadí deklarovaného i vypočítaného evropanství přibližně stejné** (rozdíl do tří míst). Znamená to tedy, že populace těchto zemí se považuje za Evropany přibližně stejně, jako se evropsky skutečně chová.

Mezi tyto země patří i Česká republika – v deklarované míře evropanství se umístila na 21. místě, zatímco v pořadí podle vypočítaného indexu obsadila 18. místo. **I když jen mírně, Češi jsou otevření mezinárodním zkušenostem více, než si to o sobě myslí.**

Opět se potvrzuje, že reálně „evropské chování“ mají častěji studenti a lidé s vyšším socioekonomickým statusem. Naopak lidé s nízkým socioekonomickým statusem (lidé s nižším vzděláním, senioři...) se evropsky chovají méně. Do značné míry je to ale ovlivněno zvolenými atributy evropanství. Starší lidé, nebo osoby s nízkými příjmy zkrátka nemohou splnit některé podmínky „bytí evropským občanem“, tj. například nemohou navštívit jiný stát EU (nemohou cestovat, nemají na to peníze), nečtou literaturu v jiném jazyce (neumí jazyky) nenakoupili přes internet produkt z jiné země EU (nenakupují po internetu, nemají internet).

Kromě oněch zmíněných 13 zemí, jejichž obyvatelé se svým reálným chováním „trefili“ do deklarovaného evropanství existují ještě 2 skupiny zemí, kde se tak nestalo.

První skupinou jsou země, jejichž populace má sice za to, že se evropsky chová, ale reálně tomu tak není. Do této skupiny patří většina zemí, kde je deklarované evropanství na nejvyšší úrovni. Především se jedná o Polsko (rozdíl 18 míst podle pořadí) a Španělsko (rozdíl 12 míst). Kromě nich se jedná ještě o Německo, Finsko, Irsko a Portugalsko. Zatímco Polsko bylo v hodnocení deklarovaného evropanství na 6. místě, reálně vypočítaný index mezinárodní otevřenosti je odsouvá až na 24. pozici z 27 států.

Druhou skupinou jsou obyvatelé zemí, kteří si o sobě příliš nemyslí, že jsou občany EU, ale jejich chování svědčí o tom, že Evropany ve skutečnosti jsou. Jsou to především Nizozemci a Lotyšci. Rozdíl v jejich umístění je 12 resp. 10 míst podle pořadí deklarovaného a vypočítaného evropanství. Například Nizozemci se podle deklarovaného evropanství umístili na 14. příčce, ale vypočítaný index ukázal, že se reálně chovají jako 2. nejvíce evropsky otevřená země po Lucembursku.

A jak se tedy projevuje evropanství Čechů? Z výčtu výše zmíněných možností, **Češi nejčastěji cestují do zahraničí.** Alespoň 1x za poslední rok navštívilo jiný stát EU 58 % české populace. **V tomto směru se výrazně odlišujeme od průměru NČZ 12 (33 %) a cestujeme dokonce více než je průměr starých evropských zemí EU 15 (44 %).** Nejčastěji cestují studenti (78 %) a také podnikatelé a manažeři – v této skupině alespoň jednou za poslední rok cestoval do zemí EU téměř každý.

Při pohledu na pořadí zemí podle podílu osob, který během roku ze země vycestoval, sledujeme, že se nejčastěji jedná o malé země střední Evropy (ČR, SR, Rakousko), země Beneluxu (Nizozemsko, Belgie, Lucembursko) a 2 severské země (Dánsko, Švédsko). Jsou to tedy země s jistou mírou podobnosti a geograficky či jazykově blízké. Studie detailně nezkoumala cílové země vycestování, ale předpokládáme, že v případě České republiky se často bude jednat o návštěvu Slovenska, Německa nebo Rakouska. Důvodem pro časté cestování české veřejnosti tedy spočívá nejspíše v tom, že Česká republika je relativně malá a navíc má za sousedy bohaté země s větším potenciálem nákupů i obchodních kontaktů (Německo a Rakousko) a zároveň „cizí“ zemi s podobnou kulturou (Slovensko), ve které se bez problémů lze domluvit mateřským jazykem.

Obecně lze říct, že skupiny výše uvedených zemí (Benelux, Skandinávie, Česko/Slovensko, Rakousko/Německo) tvoří svým způsobem homogenní celky. Lidé často ovládají i jazyky sousedních zemí, jsou schopni je často navštěvovat a také mohou snadněji nakupovat produkty a služby z této země.

Druhou nejčastější „evropskou“ aktivitou bylo mezi Čechy sledování televizního programu v jiném než českém jazyce. Zkušenost s cizojazyčným pořadem deklarovalo 42 % české populace. Častěji to byli opět studenti (61 %) a opět lidé s vyšším socioekonomickým statutem (71 %). Tito lidé mají výhodu v tom, že umí jazyky používané v EU, tedy jazyky, které jsou s největší pravděpodobností vysílány v televizi. Starší generace sice alespoň částečně umí rusky, ale pořady v ruštině nejsou v televizi příliš časté.

I v tomto ohledu jsou na tom Češi lépe než většina zemí NČZ 12 (35 %) a mírně lépe než země EU 15. Nejlépe si v tomto ohledu vedou obyvatelé severní Evropy (ovšem nikoliv jen Skandinávie, ale také Pobaltských států) a také obyvatelé Beneluxu (průměrně 80 %). V těchto zemích nejsou televizní pořady a filmy často vůbec dabované, takže obyvatelé jsou prakticky nuceni cizí jazyk v rámci vysílání poslouchat. Naopak nejhůře jsou na tom v tomto ohledu Italové (16 %). Itálie je známá tím, že do italštiny překládá všechny televizní pořady, filmy, a dokonce i mezinárodně uznávané značky.

Na třetím místě je společenský styk s obyvateli ostatních zemí EU. Kontakt s cizincem z EU uvedlo 39 % české veřejnosti. Opět mají nejvíce zkušeností studenti a lidé s vyšším socioekonomickým statutem. Zajímavé ale je, že i ve věkové skupině 75 a více let sledujeme podíl 34 % osob, které uvádějí, že se za poslední rok bavili s cizincem z EU. Češi jsou v této oblasti spíše podprůměrní – v rámci celé EU 27 uvádí sociální kontakt s cizincem průměrně 48 % osob.

Zajímavé určitě je, jak respondenti pochopili spojení „společensky se stýkat s lidmi z jiných států EU“. Část respondentů může považovat za společenský styk objednání jídla na dovolené v Chorvatsku, část naopak teprve dlouholeté přátelství s někým ze zahraničí. Interpretace této osobní zkušenosti je tak velmi nejistá.

Další 2 charakteristiky evropanství již Češi příliš nesplňují – nutno ovšem podotknout, že za to nejspíše nemůže jejich neochota být otevřený možnostem, které EU nabízí, ale spíše nezájem o ně. Jedná se o četbu literatury v jiném než českém jazyce (19 % osob) a online nákup produktu nebo služby ze země EU (12 %).

Čtení z tištěných materiálů se podle výzkumů v poslední době stává čím dál větším přežitkem. Tištěné noviny a jiná periodika jsou z velké většiny k dispozici na internetu a klasické tištěné knihy nahrazují knihy elektronické. Proto tedy není velký zájem o cizojazyčné tituly (ani např. noviny nebo časopisy) – lidé si to, co potřebují, najdou na internetu, který filtruje zajímavé informace ze zahraničí za ně. Průměr za celou EU je 25 %, Češi jsou v tomto ohledu tedy podprůměrní. Nízká míra zkušenosti s četbou zahraniční literatury je i u Britů a Francouzů, jejichž mateřština však patří mezi celosvětově velmi rozšířené jazyky (a tedy i v Evropě).

Stejná je i situace u internetových nákupů produktů nebo služeb z jiné země EU. Část osob online nenakupuje. Důvody mohou být různé – nemají k dispozici internet, nedůvěřují online nákupům, potřebují produkt/službu vidět, poradit se s prodávčem.... Další část populace sice na internetu nakupuje, ale nemá potřebu nakupovat odjinud než z ČR. Opět může být důvodem nedůvěra v zahraniční servery, dlouhá doba doručení, příliš drahé poštovné... Průměr za EU 27 je 20 %, i v tomto ohledu jsou tedy Češi podprůměrní. Méně zkušeností s online nákupy v jiné zemi mají již jen Maďaři, Portugalci, Poláci a Bulhaři.

3. Práva obyvatel EU

Jsme informováni o svých právech?

Obyvatelé Evropské unie mají zaručeno mnoho práv, která byla ustanovena v evropských smlouvách a právních předpisech. Některých si jsou určitě dobře vědomi (např. právo na svobodné cestování nebo možnost pracovat kdekoli v EU), jiná práva jsou ale obyvatelům zemí EU spíše neznámá. Šetření Eurobarometr zkoumalo, zda lidé vědí, jaká práva mají jakožto občané Evropské unie.

Na otázku „víte, jaká jsou Vaše práva, jako občana/občanky Evropské unie“ odpověděla více než polovina (54 %) všech obyvatel zemí EU 27 záporně. Češi jsou v tomto ohledu informováni ještě méně, negativní odpověď uvedlo téměř 6 z 10 osob (59 %). Lépe jsou o svých právech informováni lidé s vyšším socioekonomickým statutem – s vyšším vzděláním, vyššími příjmy, většinou ve středním věku. V těchto skupinách se míra povědomí o právech občana EU pohybuje okolo 55 %. Naopak lidé s nejnižším vzděláním, senioři a lidé s nižšími příjmy častěji uvádějí, že o právech občana EU nevědí (souhlas jen okolo 33 %). V evropském průměru je situace naprosto stejná.

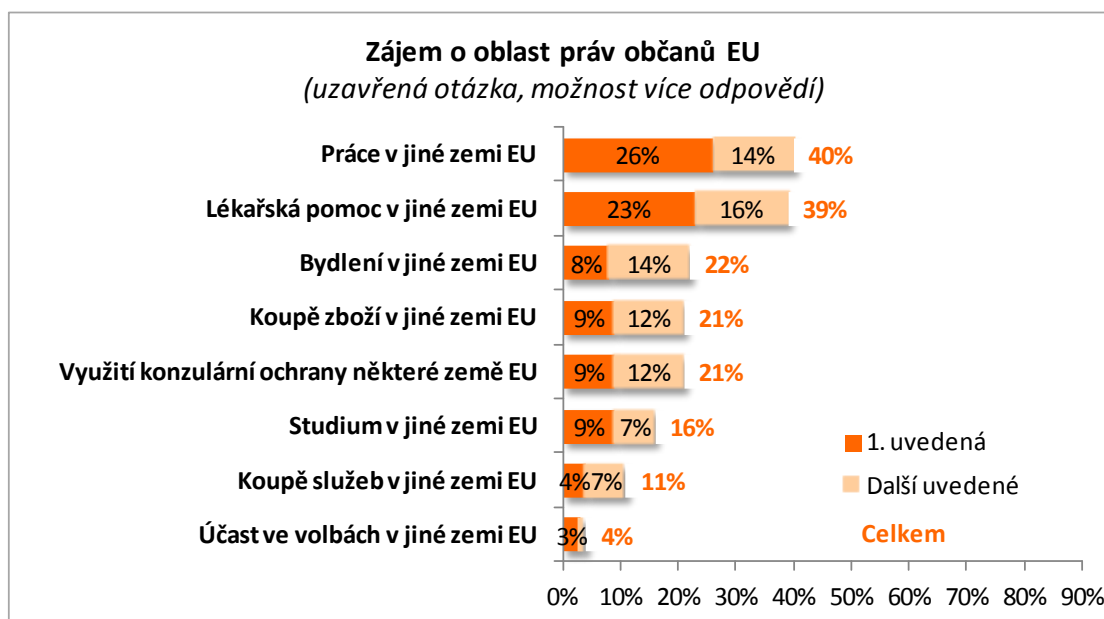
Při porovnání s ostatními zeměmi jsou na tom Češi s povědomím o svých právech spíše špatně. Hůře než Češi jsou o svých právech informováni jen obyvatelé šesti zemí EU 27. Není překvapivé, že špatně jsou o svých právech informováni Rumuni a Bulhaři (35 % resp. 40 %) – tyto země vstoupily do EU relativně nedávno. Ovšem zajímavé je, že se hůře nebo podobně jako Česká republika umístila také Itálie (31 %), Francie (33 %) a Spojené království (35 %). Tento výsledek jen podtrhuje fakt, že obyvatelé NČZ 12 jsou v průměru o svých právech informováni lépe než obyvatelé zemí EU 15. Poněkud překvapivě se tedy ukazuje, že obyvatelé starých evropských zemí mají častěji než občané NČZ 12 pocit, že o svých právech nejsou dostatečně informováni.

Další otázka je, zda mají lidé, kteří o svých právech v rámci EU nevědí, zájem se o těchto právech něco dozvědět. **V tomto ohledu je většina české veřejnosti nakloněna tomu nějaké informace získat. O svých právech v rámci Evropské unie by se chtělo dozvědět 61 % Čechů.** V porovnání s ostatními zeměmi jsou Češi průměrní. V rámci celé EU 27 byl zájem 62 %. V tomto směru není rozdíl mezi starými (EU 15) a novými (NČZ 12) členskými zeměmi – populace obou zmíněných celků mají o informace zájem skoro stejný.

Zajímavý je určitě fakt, že populace jednotlivých členských zemí se jako celek chová racionálně – čím méně má obyvatelstvo jednotlivých zemí menší povědomí o svých právech, tím spíše má zájem se o těchto právech dozvědět. A naopak, čím více jsou lidé v některé zemi informováni, tím menší mají zájem dozvědět se o svých právech další informace. Existuje samozřejmě několik výjimek – např. Švédové či Lucemburčané jsou informováni velmi dobře a zároveň chtějí být informováni ještě více. Naopak málo informovaní Portugalci nebo Britové další informace nechtějí. Nicméně většina zemí se chová tak, jak bylo popsáno výše.

V rámci jednotlivých zemí nemůžeme přijmout tezi, že se o svých právech chtějí zajímat lidé, kteří o nich v současnosti nevědí. Více informací o svých právech v rámci EU mají častěji stejné skupiny osob, které tvrdí, že již informováni jsou. Opět jsou to tedy osoby s vyšším socioekonomickým statutem (manažeři, lidé ve středním věku, s vyššími příjmy) a také studenti. Zájem o práva občanů EU je mezi studenty velmi vysoký, kladně odpovídá 72 % z nich. Naopak méně často se o práva občanů Evropské unie zajímá starší generace (zájem jen 42 %).

O jaká práva máme zájem?

Češi by se nejraději dozvěděli o svých právech ohledně práce v jiné zemi Evropské unie. Na prvním místě jmenovalo informace o právech ohledně práce v jiné zemi 26 % osob a jako další možnost pak 14 %. **Téměř shodný podíl (39 %) Čechů pak zajímá, jaká mají práva ohledně obdržení lékařské pomoci v jiné zemi Evropské unie.**

Přibližně pětinu české veřejnosti zajímají práva v oblasti bydlení v jiné zemi EU, koupě zboží v jiné zemi EU a také využití konzulární ochrany v zemi EU (poskytnutí konzulární ochrany, pokud v zemi ČR nemá zastoupení). Zájem o práva ohledně studia v jiné zemi EU má jen 16 % osob a informace o právech ohledně koupě služeb v jiné evropské zemi má 11 %. O volební právo v jiných evropských zemích není téměř žádný zájem.

O různé oblasti práv občanů EU se zajímají především osoby, kterých se oblasti týkají. Tedy například o bydlení nebo práci v jiné zemi EU se zajímají lidé, kteří mají v ČR finanční problémy, nebo mají nižší socioekonomický status. Zároveň to jsou mladí lidé a studenti, kteří jsou častěji než ostatní otevření možnostem života v jiné evropské zemi.

Senioři neprojevují o téměř žádné téma příliš velký zájem, ovšem s jedinou výjimkou. Tato skupina se nejvíce ze všech zajímá o problematiku práv občanů EU vzhledem k obdržení lékařské pomoci v jiné zemi EU. Obavy o vlastní zdraví, které jsou u starších osob na denním pořádku, je tedy zřejmě vedou k zamyšlení o právech na ošetření v jiné evropské zemi.

Studenti se velmi zajímají o svá práva ohledně studia v jiné evropské zemi, na druhé straně se téměř nezajímají o problematiku práv ve zdravotnictví a překvapivě málo také o práva spotřebitelů v EU.

Češi se svým zájmem o určité oblasti práv nijak zásadně neliší od celoevropského průměru. Mírně častěji se zajímají o práci a lékařskou pomoc v jiných evropských zemích a naopak méně se zajímají o bydlení a volby v jiné zemi EU 27.

4. Informace o Evropské unii

Mezi dalšími tématy šetření Eurobarometr byla také informovanost obyvatel všech zemí v Evropě o fungování Evropské unie. Předmětem výzkumu bylo zjistit, zda jsou lidé o Evropské unii informováni, jak důvěřují jednotlivým informačním zdrojům a zda média o EU informují relevantně či nikoliv.

Češi jsou o evropských záležitostech informováni relativně špatně. Celkem 7 z 10 (72 %) obyvatel ČR uvádí, že jsou o dění v EU informováni spíše špatně nebo velmi špatně. Hůře jsou informováni starší lidé, osoby s nižším vzděláním a obecně s nižším socioekonomickým statusem. Pocit vlastní informovanosti je do značné míry ovlivněn chováním osoby – pokud sleduje sdělovací prostředky (televizi, rozhlas) nebo čte noviny či časopisy, je daleko lépe informována o záležitostech EU než lidé, kteří informační zdroje obecně nevyužívají (mají nízký mediální index).

V porovnání s ostatními evropskými zeměmi jsou Češi v tomto ohledu velmi mírně podprůměrní – evropský průměr pozitivních odpovědí je 31 %, tedy o 3 procentní body více než v ČR. Není příliš velký rozdíl mezi novými (NČZ 12) a starými (EU 15) členskými zeměmi. Přesto však existuje jedna skupina, která se odlišuje – je to 6 kandidátských zemí (Chorvatsko, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Srbsko, Černá Hora, Turecko a Island). Obyvatelé těchto zemí jsou o záležitostech Evropské unie informováni daleko lépe, než většina obyvatel členských zemí. Vzhledem ke společenské diskuzi, která se v těchto zemích nad vstupem do EU vede, je evidentní, že samotní obyvatelé těchto zemí informace o EU vyhledávají.

Většina Čechů (76 %) vyhledává informace o Evropské unii alespoň občas. Jen čtvrtina české veřejnosti (častěji lidé s nižším vzděláním, ve vyšším věku a s nízkým mediálním indexem) nevyhledává o EU žádné informace. V tomto ohledu jsou Češi spíše podprůměrní – existuje jen 7 zemí, ve kterých se obyvatelé o EU zajímají méně. Jedná se o především Maďarsko, Portugalsko a Spojené království. Skupina 6 kandidátských zemí se o dění v EU zajímá nejvíce – v průměru těchto zemí sledujeme podíl 88 % osob, které informace o EU sledují.

Češi, stejně jako ostatní Evropané, nejčastěji vyhledávají informace v televizi. Uvedla to přibližně polovina (49 %) české veřejnosti. Jedná se tedy spíše o pasivní přijímání informací vybíraných redaktory televizních stanic. Češi nejsou v tomto ohledu žádnou výjimkou, televizi jakožto nejčastější zdroj „vyhledávání“ jmenují obyvatelé téměř všech zemí. Jen u výjimek televizi na prvním místě předstihl internet.

Na druhém místě se mezi Čechy umístil internet. Informace o Evropské unii na něm vyhledává 36 % osob. Není možné jasně určit, zda se v tomto případě jedná o aktivní vyhledávání informací na webu, nebo pouhé pasivní sledování zpravodajských portálů. Internet je velmi populárním zdrojem informací především pro mladé lidi a studenty. Tito lidé odmítají televizi jako primární zdroj informací a raději se spoléhají na relativně nezávislé informace na internetu. Rozdíl mezi mladou a starou generací je v tomto ohledu velmi silný. Zatímco u osob starších 55 let vede televize nad internetem v poměru 7 : 3, u osob ve věkové skupině 15–24 let vítězí internet poměrem 6 : 4.

Třetím nejčastěji využívaným zdrojem je pak denní tisk a čtvrtým diskuze s přáteli a známými. Informace o EU v novinách a časopisech vyhledává 29 % české veřejnosti, diskuzemi si své obzory rozšiřuje pětina (19 %) osob.

Ostatní zdroje informací, jako jsou přednášky, informace z brožurek či knih nebo informační linky, jsou využívány jen velmi malou částí populace.

Pokud se detailně podíváme na druhý nejčastěji využívaný zdroj informací, tedy internet, zjistíme, že **nejpopulárnějšími stránkami o Evropské unii jsou internetové stránky zpravodajských serverů**. Jmenovalo je 35 % české veřejnosti. Následují **internetové stránky institucí a oficiální internetové stránky** (např. vládní internetové stránky), které považuje za užitečné 30 % populace.

Ostatní internetové stránky, jako jsou blogy či sociální sítě, nejsou podle Čechů pro vyhledávání informací o EU vhodné.

Velká část populace (39 %) neví, jaké stránky jsou pro vyhledávání informací o EU vhodné, případně uvádějí, že ani jedna z nabízených možností není dobrá. Jsou to v naprosté většině lidé s nižším vzděláním, starší lidé a obecně lidé s nižším socioekonomickým statusem. Češi se v tomto ohledu nijak výrazně neliší od celoevropského průměru.

Kromě toho, jak Češi sledují informace o Evropské unii, se šetření Eurobarometr zaměřilo také na vnímání sdělovacích prostředků, které o EU informují. Zjišťovali jsme, zda si sdělovací prostředky všimají EU příliš, přiměřeně nebo málo.

Největší část České populace má za to, že média o Evropské unii informují přiměřeně.

U každého ze zkoumaných sdělovacích prostředků (televize, rozhlas, denní tisk a internet) má více než polovina české veřejnosti za to, že o EU informuje v odpovídajícím rozsahu. Nejsilnější je toto přesvědčení u televize a tisku (61 %). Lidé, podle nichž média o EU neinformují přiměřeně, **mají daleko častěji pocit, že těchto informací je méně, než by mělo být**. Fakt, že sdělovací prostředky informují o Evropské unii méně, než by měly, si myslí přibližně čtyřikrát více osob, než těch, kteří deklarují přílišnou angažovanost médií. V případě televize se jedná o 24 % české populace, u rozhlasu dokonce o 27 %. Česká veřejnost se nijak neliší od celé EU 27. Poněkud odlišné chování mají obyvatelé šesti kandidátských zemí, kteří častěji než ostatní mají za to, že především televize a tisk informují o EU více, než by bylo vhodné.

Zajímavé jsou rozdíly podle mediálního indexu. Zatímco lidé s nízkým mediálním indexem (příliš nesledují sdělovací prostředky) hodnotí informace o EU častěji jako nedostatečné (média by měla informovat více), lidé s vyšším mediálním indexem častěji hodnotí frekvenci informací o EU jako přiměřenou. Je tedy vidět, že lidé, kteří sdělovací prostředky příliš nesledují, ani nemohou vědět, jak často resp. přiměřeně média informují o Evropské unii.

Kromě frekvence informování byly zjišťovány také postoje obyvatel zemí Evropy ohledně objektivnosti informací ve sdělovacích prostředcích. **Většina české veřejnosti má za to, že média o Evropské unii informují objektivně.** V případě televize, rozhlasu a tisku se jedná přibližně o 65 % obyvatel, u internetu je to méně (55 %), ale toto médium velká část obyvatel nehodnotí, protože s ním nemá zkušenost. Pokud se lidé domnívají, že média neinformují objektivně, pak jsou častěji toho názoru, že situaci EU uměle vylepšují. Podíl osob, které mají za to, že televize, rozhlas, tisk a internet informují o EU příliš pozitivně, činí 16 %. Přílišnou negativitu vytýká médiím průměrně 8 % osob, tedy dvakrát méně.

V tomto ohledu existuje rozdíl mezi starými a novými členskými státy. **Obyvatelé zemí staré Evropy (EU 15) mají častěji za to, že média o EU informují příliš negativně** a přispívají tak nezanedbatelnou měrou ke „špatné“ náladě, která ve skutečnosti tak špatná není. Na druhé straně obyvatelé NČZ 12 mají častěji za to, že média obraz EU vykreslují příliš pozitivně, a snaží se tedy „uklidnit“ obyvatele.